

رنگو رنگی

ساجد چوہدری

سفری

ہو پردیسی چھوٹاں پاوے، نرمی لوک جتاون
غلطی بھادیں جان کے کردا، پئے انجان دھیاون
بھادیں مڑ مڑ راہواں پچھے، برا نہ کوئی مناندا
راہی ہون دے فاندے چکھے، لوکی کرم کماون
کٹ اشارے موڈھے مارے، اکھاں پھاڑ کے ویکھے
سفری اوہنوں کہہ کے ساجد، ہر گل پئے بھلاون
مندا حال بے ویکھے کوئی یا ہووے بے خرچا
حسب حال امداد کریندے ہمت پئے ودھاون
سفر صعوبت رونے رووے اپن وطن اُچیاوے
بحث مسافر نال نہ کر وے، سر اثبات پلاون
جو کجھ دی پردیس توں بلایا، چٹی چادر تھیاں
پاندھی سفر نہ کھوٹا کر دے، آج آون کل جاون
مولا دُنیا دیس نہ میرا، بھل چک سبھ بھلاویں
ہر نرمی تے مانی ورتیں جد سفری گھر آون

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

زنگورنگی

(شعری پراگا)

ساجد چوہدری

ادارا پنجابی زبان تہ ثقافت

انسٹیٹیوٹ آف پنجابی لینگویج اینڈ کلچر

24-امیر روڈ بلال سٹیج لاہور پنجاب پاکستان

RANGO RANGI

(Punjabi Poetry)

By: SAJID CHAUDHRY

Price: Pak Rs. 250.00, Us \$ 10.00, Europe € 10.00

First Edition: March 23rd, 2005

Code: IPLAC – 12 (158) / 0025 / 4-5H

Published By: ILYAS GHUMMAN

Chairman: Institute of Punjabi Language & Culture
24 – Ameer Road, Bilal Gunj, Lahore, PAKISTAN

Phone: (0092-333-4358387 & 0092-42-7244969)

e mail: ighumman@pol.com.pk

TO CONTACT POET
E-mail address:
sajidchaudhry@yahoo.com

سبھے حق شاعر دے نال راکھویں

مُل: 250 رُپئیے

پہلی وار: 23 مارچ 2005

نکلھ مورت: آغا نثار

چیئرمین ادارہ پنجابی زبان تے ثقافت نے حاجی حنیف اینڈ سنز پرنٹرز

’ننھی بلڈنگ‘ کچا رشید روڈ، لاہور توں چھپوا کے ورتائی۔

ڈھیراں عقیدتاں نال

آپنے جنت سدھارے ماپے

چودھری نادر خان گونڈل جی

تے

حاجن سردار بی بی گونڈل جی

دے نال

۷۸۶

بِسْمِ اللّٰهِ! ہاں، یا اِسْمِ اللّٰهِ، اوہدے شان ہزاراں
رکعتاں عرضاں نالے غرضاً اوہدے پیش گزاراں

اوہدی حمد بیان کراں، میں تک جاساں نہ نکسی
اوہدے شوہ دریا کرم تھیں ہر سو موج بہاراں

ترتیب

لیکھ

- 7 ○ ساجد چوہدری نوں شعور دا نمائندہ / نگر زبان
8 ○ بیٹی دی خشبودیج قلم ڈوب کے بکسن والا شاعر / ڈاکٹر اجمل نیازی
11 ○ وحسک آساری / محمد عباس مرزا
14 ○ لہٹی گل / ساجد چوہدری

شاعری

- 17 1- اللہ سوہتا
20 2- منزل
24 3- میرا مان
23 4- پیار مہبتاں دے پھل ڈنڈاں ہاسے لُندا جاواں
25 5- ہرک اڑکے سول آتے، سچ تے ہرک سنیرا پاوے
26 6- دو بیت
27 7- چلے دے دم دیاں دم دم کھیڈاں، دم آوے تاں دستاں
29 8- کندھے نیں جو کس دیو
31 9- جس دے من وچ بیت سایا، بھیت پریت دا جانے اوہ
32 10- پوڑی دا کندھ پھلا ڈنڈا، اگے لالا چڑھیا
33 11- بیٹی
35 12- کرسی
39 13- جڑے نکیرے رب تے رکھدے، دین ڈونی دے دیش
41 14- جو کھاں جو گا جیون بلیا
42 15- گیار
43 16- لٹ لٹو
45 17- ٹوں ٹوں میرا سوتیاں و تھیاں، پھنڑ پوئے اُتے
47 18- اوہ یادوی کینڈ سالی ایں
49 19- دا ورو دے خطر اہدے، چڑھدے آج آسمان
51 20- تیں تھیں پیار
53 21- پیڑے دی کڑوستیا، حرفاں طاقت تاہیں
55 22- ڈکھ مصیبت ٹینشن جملی
57 23- پھل
59 24- پنے درد ڈنڈائے ساکاں دے، ڈکھ غیراں لئی دی جردا رہیا
61 25- مار مار کے میں تک چلیاں، مردا نہیں مرود
63 26- دیو اباں ہوا دا لُرخ نہ چھہ، بچھن والے تے ساہ نال بچھ جانڈے
65 27- پیار پناہ سجھ جگ، بے رنگ

- 28- وطنی ان مسکھلا ہو یا، محنت توں کتر اوسے
 29- قہقہے لاندہ استدا جاتندا، ہر بنجوداں دے چکنا جاتندا
 30- سانجھ
 31- ایہ دھکیاں گھلاں پیار دیاں
 32- ایمان
 33- ثابت قدی
 34- چوکیدار و جاون طے لڈیاں پاون چور
 35- نرودش
 36- ہر اک دی تنگی لوٹائی پر بدیاں لوٹنا بھل گئے آں
 37- لی سی
 38- گوری
 39- قطعہ
 40- اکھاں جد کھلیاں تے کھلیاں ای رہ گئیاں
 41- ابرج اٹھیری فرزوراں تے، آئمن ماڑے داؤسی
 42- سوئجھ
 43- کاٹو
 44- گتساہنے مہنسیاں لیندا، بندرا پڑے دعاواں
 45- بگیت
 46- کھوئے اوتے اینج چل گئے سن، جدوں میں اصلی دتا
 47- لوراں
 48- ڈور آبادی توں رہندا اودہ، رحمت سائیں سداؤتندا
 49- بول پھیلی بول
 50- ہر اک آچا اڈنا چاہوے، پر اچھائی بستی تے
 51- ڈالرا، دین ایمان بتا کے، قوم وطن تے ڈاتاں بھلے
 52- کون ہاں میں ایہ عالم تاہیں منگھوں کرنا کتے جاتا
 53- لکھ داری میں بتاں پجاری، من دا روگ نہ جاوے
 54- کیمڑ کیمڑ سیاں جد دی کھیاں، اودہ دی یاد ستاوے
 55- جہزا کھنڈ بھر لیندا اے، اکھاں اودہ چھاوے
 56- زل مل سبھ سمجھاون آئیاں، بھر جاپاں ہسائیاں
 57- جہزا سائوں چنگا گھدا، اسیں نہ اوہنوں چنگے لکھے
 58- سٹری
 59- سالان نہیں اسیں صدیاں چلے، پنڈیا فیرو دی ہکیا نہ
 60- اپنے ہون پرانے روگ
 61- ساری عمر اں تنگی جہزی اوس ڈعاوا کہہ گیا
 62- اڈیک

گرمگھی جھا

ساجد چوہدری..... نویں شعور دا نمائندا

پرواسیاں دی دکھانت ایہ ہوندی اے کہ اوہ وطن بارے ناستلیما (وراگ، ہیرو) وچ بتلا رہندے نیں۔ اپنی زمین دی کھچ اوہناں نوں اک مسلسل کرب دا شکار بنا دیندی اے۔ تے فیر اوہ دُھندے، جلدے، بھدے جذبیاں نال اپنی بھوسیں دی واشنا، اپنے موسم، اپنیاں فصلوں، اپنے وسیب، اپنی رہتل تے اپنیاں روایتاں ہر ویلے یاد کردے رہندے نیں۔ ساجد چوہدری دی شاعری وچ وی ایہ احساس کٹ کٹ کے بھراوے:

ڈالر، دین ایمان بنا کے قوم، وطن تے ذاتاں بھلے
جان پچھان توں بنے بیگانے، ویروے دن تے راتاں بھلے

ساجد چوہدری دی ڈکشن ساڈے پنڈاں دی شہد اولی دا اگھا نمونا اے۔ اوہ محبت، عشق، وچھوڑے تے بلاپ دی گل نویکلے طریقے نال کردے نیں۔ اوہناں دی شاعری ایس لحاظ نال منفرد اے کہ اوہ فوراً سہانی جاسکدی اے۔ ایہو اچھے شاعر دی نشانی ہوندی اے۔ ساجد چوہدری نویں شعور دا نمائندا وی اے تے ویڑے دی گل وی بڑی سیانف تے فنی چابکدستی نال کردا اے۔ ایہ شعری پراگا پنجابی ادب وچ قابل قدر وادھا اے۔

مختر زمان

ہمشی دی خشبو وچ قلم ڈوب کے بلکھن والا شاعر

ساجد چوہدری پاکستان وچ سی تے چنگا بھلا وڈا بیورو کریٹ سی۔ اوہدے اندر رگدھرے اک شاعری لکھا ہویا سی۔ پر اوہدی شاعری دا گنن اوس ویلے ساہنے آیا جدوں اوہدی طبیعت خراب رہن لگ پئی۔ یاں انج کہہ لو کہ ساجد نے بیماری توں بچاؤ لئی تے اپنے آپ ٹوں ذہنی طور مصروف رکھن لئی شاعری شروع کیتی۔ اک سچا شاعر درویش ای ہوندا اے، ساجد لئی وی افری اپنے اتے طاری رکھنا تے جاری رکھنا ایڈا ممکن نہ رہیا تے اوہنے چھٹی لئی تے امریکا چلا گیا۔ امریکا وچ تنہائی اوہدی سہلی بی رہی مگر اوہ بچوں ویلھا سی تے اوکھا سی۔

ایس لئی ساجد نے اپنے اندر دے شاعر توں پوری طرحاں جگا لیا۔ ایہ اک اجسیا لجا سی جدوں اوہنوں اپنے ہون دا احساس ہويا۔ شاعری اُسدے دُکھاں دا اعلان بن گئی تے اوہنے امریکا وچ پنجابی ادب دی ترقی لئی وی کم شروع کیتا۔ شکاگو وچ آباد پنجابی کیونٹی دے سوجھو اتناں اک تنظیم بنائی تے اوتھے ادبی سرگرمیاں زور اں نال شروع ہو گئیاں۔ اک ماحول بنیا، جو میں اوہناں اک بھرپور میلا جسیا لالیا ہووے۔

ایس دوران ساجد نے اپنے آپ نوں مٹ کر کے نویں سروں بچھن دی کوشش کیتی۔ اوہناں دے اندر دا اصلی سچا تے وڈا آدمی، شاعری تے ادب دی فلاح و بہبود دے حوالے نال اساڈے سلئے آ گیا۔ ساجد تال اوہو ہی ہے پر اک نویں منظر دی طرحاں ہے۔ اِس منظر وچ اُسدے اندر دے سارے منظر اں دی جھلک ہے۔ کوئی بے قراری اوہدے وجود وچ موجزن ہے۔ اوہ ذہنی طور مصروف تے ہو گیا اے پر اوہدی مصروفیت تے تنہائی وچ فرق مٹ گیا ہے۔ شاعری وچ اوہنے اپنی گل کیتی اے تے اپنے اندر موجود رکے ہور دی وی گل کیتی اے۔ امیدے وچ ای رکدھرے پنجاب دے لوکاں دی گل اے تے اپنے آل دوال دے لوکاں دی وی گل اے۔

ساجد نے اپنے بدن دی مٹی، اپنے وطن دی مٹی تے اپنے قدماں تھلے موجود زمین تے رہن والیاں دی خشبو وچ قلم ڈوب کے لکھیا اے۔ بدن دے اندر رکدھرے باطن وی ہوندا اے۔ ایس طرحاں بہت ساریاں گلاں رلا بلا کے اک نویں گل بنان دی کوشش ساجد چوہدری نے کیتی اے۔

شاعر کجھ کجھ صوفی وی ہوندا اے تے ساجد چوہدری تے بہت سارا صوفی اے۔ اوہنے اک دن شاہ حسین دے میلے وچ اوہناں دی قبر دے نیڑے اپنی پہلی غزل سنائی سی۔ مینوں گدا اے شاہ حسین نے وی اوہنوں داد دتی ہونی اے۔

امریکا جا کے ساجد چوہدری، لاہور توں ہور زیادا یاد کرن لگ پیا اے۔ اوتھے رہ کے شاعری کردیاں ہویاں اوہنے اپنے لفظاں دیاں اکھیاں وچ اوہ سارا درد اے رکھ دتا اے جہڑا امریکا جاوے تے ساڈے لوکاں دا درد تے امیدے وچ پنجاب دے ہجر

دی گل وی اے۔ اصل وچ اوہنے ہجرتے ہجرت دے تجربے نوں آپنے اندر ایس
 طرحاں کھولیا اے کہ اوہدے اظہار وچ ایس جذبے دی اکائی صاف نظر آؤندی
 اے۔ اوتھے دیاں خوشحالیاں وچ اوہنوں پاکستان تے پنجاب دے لوکاں دیاں مشکلاں
 بہت بے چین کر دیندیاں نیں۔ اوہنے لیہناں لوکاں دے جذبات تے حالات دی
 ودھیا ترجمانی کیتی اے۔ آپنے دیس دی مٹی دیاں کئی صفات اوہدے تخلیقی یقین وچ
 تڑپدیاں نیں۔ اوہ شکاگو وچ جاوسیا اے پر پنجاب تے اوہدے اندر وسدا اے.....
 جی گل اے، آہنی دُور جا کے وی اوہ ساڈے کینا قریب اے۔

پروفیسر ڈاکٹر اجمل خان نیازی
 روزنامہ ”نوائے وقت“ لاہور

11 دھنک اُساری

ساجد چوہدری، میری سوچ ایہ نہیں آوندی کہ ساجد نے اپنے نال نال ”چوہدری“ والاحقہ کیوں لایا اے؟ ایڈا بیبا، ملاپڑ، دھیما تے محبتی بندا، چوہدری تے کدے وی نہیں ہو سکدا، ایہ اوہدی خاندانی مجبوری تے ہو سکدی اے کہ اوہ چوہدری اکھوائے، پر ذاتی انتخاب نہیں ہو سکدا، اوہنوں ملیاں ایہ گل ہو چکی ہو جاندی اے تے جدوں اوہدا کلام پڑھیئے تے بندا اوہدیاں محبتاں دی پیڑھی پکڑوچ اِنج ولیا جاندا اے جوہیں کوئی آکٹوپس آئیاں چھوٹیاں موٹیاں تے لیاں بانہواں نال مقابل ٹوں گھیر کھلوندا اے۔ اوہدی ایہ قربت گھبرا نہیں پاندی، سگوں ٹھرو ٹھرو کردی حیاتی لئی گرمی، جوش تے خروش دا سبب بندی اے۔ امیدے کارن اندرون پیار، ہمدردی تے درد مندانہ احساسات دے آن گنت سوے پھٹ پیندے نیں۔ ایہوای ساجد دی شاعری دانینہ پھراے۔

ساجد نے بے شک کجھ چر توں شکاگو ڈیرا لایا اے پر اوہ تے ایسے کتے ای وسدا اے۔ اوہدی جڑت اپنے وطن دی مٹی نال ازیلی تے ابدی اے۔ ایتھوں ویاں ہوواں، فضاواں، دن تے راتاں، ایتھوں تیک کہ ایتھوں ویاں معاشرتی خرابیاں تے سماجی اوکڑاں دا احساس اوہنوں دھرتی دی ہو ریزٹا دیندا اے۔ ایسے لئی تے ٹپھے کم اوس توں جر نہیں ہوندے۔ بے شک اوہ کدے کدار بھتا *Bhuta* ہو جاندا اے، پر تسی ٹیکا لاؤندے ڈاکٹر ٹوں ظالم نہیں آکھ سکدے۔ اوہ پاکستانی سماج ویاں بُرائیاں توں اکھاں نہیں بند کر سکدا تے اوہدا قاری اوہدے کولوں ایہ مطالبہ وی نہ کرے تے چنگا اے۔ ساڈے پنڈاں دے کلچر ج کیہ نہیں؟ ربی پچھان لئی چڑھدے ڈبڈے سورج دا سبج سپن، ہریاں کچور فصلال دے رنگ بدلدے چولے، گدرائی ٹرت سنگ پلکدیاں کھیتاں دا سنہرا روپ سروپ تے انوپ:

آپنی مٹی پیاری مینوں چُماں چاٹل چائیں
لوکی ویچ کے سونا پاون، میرا اے لنگ مٹی

ایس ماں دے ونڈیندے بھنڈار چوں، اوہدی چھاتی تے ساہ لیندے ہر
وستیک ویاں جھولیاں بھرن لئی، ہر ہر سوغات موجود اے، جنوں ذاتی لوہھ، آکھ دی

جھکھ تے صرف کہنی ذات دی پوجا دی ہوس نے طبقاتی تقسیم راہیں، صرف چوہدریاں لئی رگن تھہ چھڈیا اے۔ ساجد اپنے آپ توں دھوکھا دیتدا، بھادیں ایہ کہندا ای سہی کہ ایہ تے رتی وڈا اے۔ پر ڈوبے مصرع وچ اوہ پورا چائنا کر دیتدا اے:-

روزی وچ فراخی، تنگی لیکھاں لکھیاں وڈاں
جھکھا ڈھڈتے بھر جائدا اے، جھکھی اکھ نہ بھردی

چنگے دن آون دی سدھر اوہنوں ہشکاری دی اے کہ اوہ من کھوٹا نہ کرے۔ ایسو جذبے اوہنوں بندے نال نہیں، بندے ویاں خطاواں تے برائیاں نال دو دو تھہ کرن دی آ شکل دیندے نیں۔ اوہ آپ وی اک محنتی بیوروکریٹ اے تے ڈوجیاں کولوں وی خون پینا، اک کرن دی منگ کردا اے:

بچر دھرتی تاں پھل چاوے، مڑھکے نال رنوائے
دوہرے ترے بریں سہاگے، گوڈی، کہیاں، رتبے

ساجد نے امریکی سوسائٹی توں کھل اکھ نال دکھیا اے، چنانچہ اوہدیاں نظماں ”کانڈو“ تے ”گوری“ اوہدی اک اجسی جھلکار نیں جو لوء لادیتدیاں نیں۔ گوری والا نظارا تے میں وی انگلینڈ وچ کیتا۔ میں تے میرے اک مہربان امین چوہدری (اتفاق نال ایہ وی نال دے ای چوہدری نیں، بڑے بڑھے بندے نیں) میکڈالڈ توں فاسٹ فوڈ لے کے ساہنے بیٹھے کھا رہے ساں۔ میں رٹھو پیر لین لئی اک پاسے ودھیا۔ سامنے اک مجسم حور کھلوتی سی۔ متاں رٹھو لے تے میں کہنی میزول پریتا۔ جدوں میری طائرانہ نظر اوہر مڑ کے پئی تے اوہدے تھہ وچ صفائی دا سامان سی تے اوہ رٹھو پیر، ڈبے تے کانڈ وغیرا سانجھ رہی سی۔ (اسیں تے نال دا ای کہنے آل: **الکاسب حَبِيبُ اللّٰه**)۔

میںوں اوہدی نظم سفری بڑی چنگی لگی۔ ایہ تے میرے لئی وی زاہد راہ اے۔ اللہ ساجد چوہدری توں خوش رکھے۔ معافی دوان لئی اک نویں گل ساڈے تھیں دے دتی سو۔ ہن اوہدے سچھ شعر بغیر کسے ویروے دے ستوں:-

من مرا رنگ پھکے ہوئے، رُوح نُوں بُت بیگانا گدا
سُول دی سوئی، ڈکھ دے دھاگے، کھل دی کفنی سیتی جاندا

کیتی دی سبھ معافی منگدے، نہ کیتی دی منگ
جد لگ سوہنا راضی ناہیں، کھڑا خیر اندیش

کون ہاں میں ایہ مالم ناہیں، کتھوں رُنا، کتھے جانا
وانگ پنڈیری منج دا بُوٹا، کتھوں پینا، کتھے لانا

مولا دُنیا دیس نہ میرا، بھُل چک سبھ بھلاویں
ہر نرمی تے معافی ورتیں جد سفری گھر آون

میں وی واہ واہ کردا جاواں، پیا وجاواں تاڑی
آپ تے مینوں سمجھ نہ آوے ہوراں نُوں سمجھاناں

سبھ نُوں جھولیاں بھر بھر وُتدے، پر پیراں وُج ویکھے نہ
ٹُٹ گیا جس دا ٹھوٹھا خالی اوس گدا دا کیہ بنیا

خالی کندھاں نُوں نکرا کے آپے اپنی گونج جی
کے وی کن تک جو نہ پُنجی اوس صدا دا کیہ بنیا

محمد عباس مرزا

اپنی گل

سال 1998ء رمضان المبارک دے مہینے وچ میں سحری توں بعد لیٹ گیا تاں
 خاب وچ بابا فرید گنج شکر دے مزار تے اک ملنگ ٹوں اکتارے تے کجھ کلام گاندے
 ہوئے سُنیا۔ جدوں میں جا گیا تے اوہ شعر جس طرحاں مینوں یاد سی، میں اوہنوں لکھ
 لیا۔ لطف دی گل ایہ وے کہ اوہ شعر اُردو وچ سی تے پنجابی دے اک صوفی شاعر
 دے مزار تے پڑھیا جا رہیا سی۔ خورے اوہدی وجہ ایہ وی ہووے کہ اوہوں پنجابی
 وی مینوں اُردو وچ ای سُنائی دیندی سی۔ خیر ہن تئیں اوہ شعر ملاحظہ کرو:-

دیکھا جو سُوئے یار تو دُنیا بدل گئی
 اُٹھتی نہیں نظر تو میری اک رنگہ کے بعد

کجھ عرصا میں ایہ شعر اپنے آپ ٹوں سُناتا رہیا تے اوہدے پیغام بارے
 سوچ وچار کردا رہیا۔ فی رب ولوں کجھ ایس طرحاں ہو یا کہ اوہ سٹیشن جس دا میں اک
 عرصے توں مقابلہ کردا آ رہیا ساں وقتی طور تے غالب آ گئی تے بیماری نے حملہ کر دتا۔
 ایہ کوئی نویں گل نہیں سی۔

خیر گل شاعری دی ہو رہی سی تے ایسے دوران وچ سال 1999ء آ گیا۔ ملک

امین کہنی شاعری دی کتاب دی مکھ وکھالی لئی لندن توں لاہور وارد ہوئے تے میری خیریت پچھن لئی تشریف لیائے۔ ملک جی نال ساڈا تعلق بڑا پڑاتا اے۔ خیر جس طرحاں اوہناں نے ”ہٹی“ رسالے وچ چھپے اک کالم وچ وی ذکر کیتا اے، اوہناں نے مینوں لکھن ول دھیان لگان دا مشورا دتا تے ایہ صلاح مینوں چنگی لگی۔ جدوں میں ایس پاسے خیال کیتا تے پہلی غزل:-

چلے دَم دیاں دَم دَم کھیڈاں دَم آوے تاں دَستاں

بن رانجھن میں پرَم کنواری بے دَم۔ کیونکر دَستاں

لکھی گئی۔ اگلے ای دہاڑے میلا چراغاں دے مشاعرے وچ پڑھن دا سدا آ گیا تے فیراک ہور غزل لکھی گئی۔ مشاعرے وچ میری غزل پسند کیتی گئی تے حوصلہ ودھ گیا۔ مشاعرے توں بعد شاعراں دی دستار بندی کیتی گئی تے ایس طرحاں چند ای دناں وچ ماں بولی نے میرے برتے پیار دی پگ سجاوتی۔

فیراوسے سال دے آخر وچ علاج دی خاطر ملک توں باہر جان دا اوکھا فیصلہ پیا۔ پردیس وچ وی میں کہنی بولی نال ناتا قائم رکھیا تے گاہے گاہے لکھدا رہیا۔ چندا نتیجا آج ہتھی کتاب دی شکل وچ تہاڑے ساہنے وے۔ ایس کتاب دی اک خاص گل ایہ وے کہ پاکستان تے امریکا وچ مختلف وقتاں وچ لکھیا گیا کلام امیدے وچ شامل اے تے تہیں وکھرے وکھرے کلچر تے ماحول دے بھرویں رنگ ویکھو گے۔ ڈوجی گل ایہ وے کہ پاکستان وچ رہندے ہویاں مینوں سارے صوبیاں دے بہت سارے شہراں تے پنڈاں وچ جان دا موقع ملیا تے اوتھے دی رہتل ویکھی۔ ملازمت دے دوران وچ بہت ساریاں اخلاقی تے معاشرتی خرابیاں توں وی نیڑے توں ویکھن دا موقع ملیا۔ ایس سارے پچھوکڑ دی تہانوں میری شاعری وچ جھلک نظر آوے گی۔ اُمید کرناواں کہ میری ایہ کوشش پڑھن والیاں توں پسند آوے گی تے میری ڈولدی ہوئی اُمید جن تہاڑے فیصلے دی اڈیکہار اے۔

جدوں لکھنا شروع کیتا تے تھوڑا جیہا عرصا پاکستان وچ قیام رہیا۔ اوہوں گھٹ

ودھ ای طبیعت ساتھ دیندی سی۔ پر اوہ تھوڑا عرصا وی میرے واسطے ڈھیر قیمتی سرمایا اے، کیوں جے بشیراواتے پر نپل محمد عباس مرزادے فنی مشورے نصیب ہوئے۔ محمد جنید اکرم (ایڈیٹر پنجابی) دا بھرپور تعاون ملیا۔ رحمت علی رازی (روزنامہ جنگ) حسن نثار (روزنامہ جنگ)، الیاس گھمن، غلام مصطفیٰ بسمل، پروفیسر عقیل، راجا رسالو تے ڈھیر سارے ہور جن میرا حوصلاتے مان ودھاندے رہے۔

شکاگو آن توں بعد کہنی کیونٹی دے کجھ لوکاں نال ملاقات ہوئی تے فیر شاعری دا سلسلا دھیرے دھیرے چلدا رہیا۔ کجھ اجے جن جن مل گئے چنناں پاروں حوصلہ ملدا رہیا۔ اوہناں وچ ڈاکٹر افتخار نسیم افقی، ٹھاکر بساطی، چودھری نعمت اللہ، پروفیسر جگدیو سنگھ زدیو، چودھری محمد سلیم اختر، ڈاکٹر جاوید بھٹی، پر نپل سوہن سنگھ تے ہور کئی جن شامل نیں تے میں اوہناں ساریاں دا شکریا ادا کرنا واں تے آخر وچ میں کہنی بیوی تے بچیاں دا ڈھیر سارا شکر گزار آں۔ چنناں دے تعاون وجوں ایہ سبھ کجھ ممکن ہویاے۔

ساجد چوہدری

شکاگو

27 دسمبر 2004

اللہ سوہنا

اندر وی اوہ باہر وی اوہ
باطن وی اوہ ظاہر وی اوہ

اللہ سوہنا اللہ سوہنا
اللہ سوہنا اللہ سوہنا

میں اُس کولوں کوئیں گداواں
عیب آپے تے بھار گناہواں
ایہ پتہاں میں کسراں چاواں
اوپدیاں منگدا پیا پناہواں
سندا اوہ فریاداں ہاہواں
اوہ ای پاک تے طاہر وی اوہ
اندر وی اوہ باہر وی اوہ
باطن وی اوہ ظاہر وی اوہ

اللہ سوہنا اللہ سوہنا

اللہ سوہنا اللہ سوہنا

ازل ابد دے کیہ پیانے
 اوہدیاں کھلاں اوہ ای جانے
 ذرے ذرے وچ استانے
 رکتے فلک زمیں تانے
 کھیڈ ایہ جگ دی اوہدے بھانے
 کن دا کلا ماہر وی اوہ
 اندر وی اوہ باہر وی اوہ
 باطن وی اوہ ظاہر وی اوہ

اللہ سوہنا اللہ سوہنا

اللہ سوہنا اللہ سوہنا

میں آساں سجھ اُس رحیمیں لاواں
 اوسے کولوں منگدا جاواں
 اوہدی عظمت دے سمن گواں
 وسدا اے اوہ ہر ہر تھاواں
 اُس ول جاون ساریاں راہواں
 میری کھوج دے اندر وی اوہ
 اُندر وی اوہ باہر وی اوہ
 باطن وی اوہ ظاہر وی اوہ

اللہ سوہتا اللہ سوہتا
 اللہ سوہتا اللہ سوہتا

منزل

بخشیا رب برین بندے توں، لکھ ہزاراں رخصتے
پر شعور تے لا شعور دے دو ای اصلی رخصتے

ہوش اندر جے بنڈا منزل لا شعور دی بچے
فلک زمیں چن سورج کیہ شے، قدرت اُس تے وسے

میرا مان

مدینے دے والی میرا مان تُوں ایس
تے ساہ دی روانی، میری جان تُوں ایس

نہ تیرے بنا ذکر عالم دا بھیندا
تُوں رب دی محبت، میری آن تُوں ایس

تُوں سارے جہاناں لئی رحمت ای رحمت
تے ہر خلق چوں رب دا عنوان تُوں ایس

جے اول وی تُوں ایس تے آخر وی تُوں ایس
تُوں سبھ توں جُدا رب دا احسان تُوں ایس

تیرا علمِ رِیس، سارے رِیماں تُوں اِلا
تُوں رِب دی زباں میرا قرآن تُوں اِیں

تے نیاں سی صادق اِیں مشرکاں دی
تُوں میرا یقین میرا وجدان تُوں اِیں

بھلا رِیج جبریل عرشاں تے جاندا
جدوں میرے مولا دا مہمان تُوں اِیں

کئیاں ظلمتاں ہویا چائن چُفیرے
میرے سوہنیا نُورِ یزداں تُوں اِیں

میں صدقے میں داری، میں لکھ وار داری
میری ہر عقیدت تے ارمان تُوں اِیں

تیرے دَر تے ساجدِ وی منگتا کھڑا اے
ہووے رِہک رِنگہ بحرِ فیضان تُوں اِیں

پیار محبتاں دے پُچل وُتڈاں، ہا سے لُندا جاواں
خیر دے میں گل بوٹے لاواں، شر دے پُندا جاواں

ہر وطنی بُتر دا جی اے، غم خُشیاں سبھ ساٹھے
ہر دُکھے تُوں سینے لاواں، چمرا گھندا جاواں

غرضاً دی بھٹھی نہ تاوے، کوئی وی وڈ وڈیرا
لاچ حرص ہوا دے سٹڈھے، اِنج جڑندا جاواں

بہینے نال نیاں دا سودا، گھڑے دا گٹ نپاں
ظلم توں دیکھ کے میں کچھ داگوں تڑت تڑدا جاواں

سکھ تے چین دی وَجھلی وَبّے ظالم چور نکھن
حق پھینچے حق داراں تائیں غاصب جڈا جاواں

تن من دے رب روگ مٹاوے آس اُمید جگاوے
اُتے رینویں سبھ برابر ایہ گل کھنڈا جاواں

لوڑ دیاں سبھ تھوڑاں ممکن، ہون لہراں بہراں
پاون سبھ دھالاں ساجد مہکا سڈا جاواں

رہک اڈیکے سولی اُتے، سچ تے ریک سنیرا پاوے
کن پڑوا کے رانجھن پھردا، بہیر دیاہون کھیڑا جاوے

کل دے سکھ لئی آج گتوایا، کل نے آج دا چولا پایا
ویلے دا میلا نہ تکیا فیر دکھاؤ جھیڑا پاوے

بکج رکے دا درد وڈاوے، اوہدا اپنا کون ہنڈاوے
لگی دی لگ اوہ ای جالے تن اپنے تے جہڑا کھاوے

یاراں دی یاری دا کیہ اے، بھار برے دا پیراں اُتے
ہتدے نال تے ہتدے سارے، قین وڈاوان کھڑا آوے

ساجد توں پرچاندے پھردے، پر اوہ تانہ تانہ ہو کے دیکھے
رُوپ نگر بیگانے لگدے، یار بنا نہ ویزھا بھاوے

دو بیت

پھل پھل لکسن، سایا ہوسی، سالاں گوڈی کیتی
 بوٹے تے بس کنڈے لگے، چھن تے کج کناں

گائیڈ، آتھے دا جو بنیا، اوہ سٹا وی پنگا
 اوہناں بتدیاں کولوں، ہنڑے، ڈھانڈے کھوٹدی پا کے

چلدے دمِ دیاں دمِ دمِ کھیڈاں، دمِ آوے تاں دستاں
بنِ رانجھن میں پرمِ کنواری، بے دمِ کیونکر دستاں

یارِ مہرے دے رنگِ نویکل، ہر تہہ ٹوہ ٹوہ کتاں
ہر تہہ کتاں، سٹو کتاں، کتاں کھا کھا ہستاں

سدھراں ماری غرض پچارن، ہر دمِ بھٹکن ہاری
موڑن والا مار کے موڑے، بھٹل جاں پچھلیاں لستاں

لمیاں راتاں جڑماں گھیری، پاسے لے لے ہونگھاں
جرمِ پتا ایہ جرمِ نہ مکدے، جرمِ کما جیوں کھستاں

ماڑی چتدے گڈ اے بھاری، پگال دا ٹل لاواں
انگ انگ پیڑاں، من پیڑاں، پی اندر و اندر دھستاں

لوع لایاں، بن لوع نہ لگدی، لوعے لوعے پئی سڑوی
 لانبو ہر دم چار چُنیرے کھڑے پاسے نساں

لاون دا چاء ہر اک رکھدا، لگے گھاء کڑلاوے
 کھڑا من دے روگ وُنجاوے وُس پئی بے وُستاں

جے لگے تے اکھ نہ لگے، نظر کرم دی پاویں
 تیں بن چین نصیب نہ مینوں، رُس رُس آپے رُستاں

مَن دے سوکے روڑا لایا، جنماں دی ترہائی
 نینیں وگدا اُتھر دریا، ہور ودھاوے نساں

ہکّو اندر، ہکّو باہر، ہکّو ہک پئی جپاں
 کھنے کرم دیاں رَمزاں گھنیاں، بن بولے پئی دُستاں

تتے دم دے ہونگھ ہلارے ساہ ساژن رنت جُسا
 ساجد لور، بھائی اوکھی، ہر دم نویاں کُستاں

کھندے نیں جو کھن دیو
دل حجرے وچ بہن دیو

خُشیاں، چن، ہنڈھا تدا رہو
ساڈے کن ڈکھ رہن دیو

لوکاں ریت، بھائی ایں
سانوں، چھتیاں سسن دیو

اسی بھجر دے پیلی آں
سانوں غماں نال کھن دیو

سدا وصل اُمیداں نہیں
چڑھ کوٹھے تے بہن دیو

اکھ چھلکدی اے ستّری
بُھلے اتھرو وہن دیو

ایہ تال آس دیاں مندریاں
جیندے جی تے نہ لہن دیو

اکھ نزع تک کھلی اے
ہُن تے سکھ نال سین دیو

خورے اُگے پیار دا پھل
تل قبریاں تے وہن دیو

ایہ ارمان اے ساجد دا
ہتھیں گجرے پین دیو

—❦—

جس دے من وچ میت سمايا، بھیت پریت دا جائے اوہ
یار دا نال جس مڑھ گل پایا، راز تویت دا جائے اوہ

اوبدی سوچ دا سُرما جس نے، نور بنایا نیناں دا
ساہ جس دے سنگیت چ ڈھل گئے، ساز سنگیت دا جائے اوہ

ماڑے تے، تے ہر کوئی غالب، ڈاڈھے دا دس جتن کیہ
ہٹھوں چمڑا اُتے آوے، نشا، جیت دا جائے اوہ

کچھ ہمیشہ اندروں آوے، ڈوجے دی نہ بھاوے مَت
دیکھ کے جو سے خانا مڑیا، موڑ میت دا جائے اوہ

جس پاسے دی موندہ کرنی آں، قبلہ ساہویں آ جائدا اے
جس دے نال میں لائیاں ساجد، صدق تے نیت دا جائے اوہ

پوڑی دا کڈھ، پچھلا ڈنڈا، اگے لا لا چڑھیا
ہن کوٹھے تے کھلا اڈیکے، پچھلے آون، چھیتی

میٹی

ہر شے ہٹ کے ہووے میٹی، چھڑدی نہیں رنگ میٹی
یار فنا توں فیر بقا دے، بن میٹی، منگ میٹی

آہنی میٹی پیاری مینوں چٹاں چال چائیں
لوکی دھج کے سونا پاون میرا اے لنگ میٹی

مورت مندر مسجد کعبہ کربل طیبہ میٹی
نور الہی جامہ پاوے کیہ کیہ نہیں انگ میٹی

شوہ وِچ بٹھلے تھلے وِچ سڑدی، وصل صلیباں چڑھدی
پتھراں وِچوں کڈھے نہراں، دکھری اے جھنگ میٹی

رُوح نے عُذر بھیرے کیتے ڈرے انھیرے کولوں
نھیرے دا کد سگی چانن ہوئی اے تنگ میٹی

اوبھڑ عرش کیناں اندر پرت اصل توں آئی
نوری ناری دھڑا نہ بندے میٹی دا سنگ میٹی

سپ نہ جن دشمن دیکھے بچ دی کہی بجائی
ساجد سترے دا سنگ لوڑے تھڑی نہیں چنگ میٹی

کڑسی

ایہ کڑسی دن چار دہاڑے، کدے وفا نہ کردی
دُنیا حرص ہوا دی بانڈی، بر قدام وچ دھردی

کڑسی سُندا حال سُتاواں سُوجھ وراں لئی کافی
رات انھیری ڈکھاں گھیری جانے قدر سحر دی

وڈھ کھاڑے مٹی آرے، پھیری سوتر لا کے
رُندا ریتی کسب کمالی، ایہ ترکھاناں جردی

لوکاں دے کم آون خاطر، کڑسی ہر ڈکھ جھلدی
اوہ ای بُندا اشرف ہوسی، خدمت کرے جو ہر دی

جو بیٹھے ایہ سکھ پُچھاوے، اپنے زخم چھپاوے
بیٹھن والا اصل تے جاوے، جو خصلت اوس گھردی

کڑسی اپنا اصل نہ چھڈدی اصل گنواوے بندا
ساجد بہڑے جھیڑے چھیڑے ہر شے اصل تے مردی

اصلاں تے بد اصلاں اندر کاہدا بحث مباحثا
گل کڑسی دی ٹور اگیرے، کیہ ایہ گلاں کردی

میں رنگی آں رنگو رنگی، رنگو رنگی دَر تال
جینتدی میں صحبت وچ رسال میں رنگی اُس وردی

میں کھلی وچ ٹاٹ سکولان، کدھرے نخل میلے
کدے پنڈالان وچ سیاست جھوٹھ ہوا کمر دی

سنگل نال میں بچھی کدھرے پاؤ دے ہتھ آئی
کدے بڑی میں ہیرے موتی گوئی شاہ دے دَر دی

کدے ملاپ کراں وچ شادی، موتوں کدے جدائی
علم عدالت سوچ تجارت، گل ہاں نہی امر دی

بیٹھن والے رنگ وکھاون ظرف و ظرف ادا تیں
میں رنگ ڈٹھے جو آن ڈٹھے واقف حال انددی

چترا صاف خمیر مٹی دا ہر دم خوف خدائی
اوہو عدل انصاف کماندا خلقِ خدا دم بھردی

جو حریص تے شوہدا ہوسی، سرا گردن تئیا
چلدا شاطر چالان خلقت ہائے ہائے ساری کردی

کہناں کھادی قسم اے یارو! حق لقمہ نہیں کھاتا
ہر سائل مسکین نماتا ذبح کرن بے دردی

کہناں متھے تے محراب اے تسمییاں کسب کماون
آیتاں اوہناں سبھ بھُل جاون، چک لگانے تَر دی

عزت والے سبھ بہروپئیے، ہر زلت دے لوڑو
جام شراب کباب دے مارے، ہوش نہ خیر خبر دی

جہڑا کُرسی اُتے بیٹھے، آپ خُدا بن جاوے
ساہنے پئے کھلونا تے لت کئیے تھر تھر کروی

ٹاویں ٹاویں حقداراں لئی اکثر کھویا کھوی
غاصب بدو بدی چڑے نیں، مُنصف دی میں بَر دی

پاوے پھڑ کے کیوں لیٹے اوہ میں بے جان نمائی
رَب دے کولوں کیوں نہیں منگدے، بخشش فیض اثر دی

گکڑے کن مروڑی جائدے، ماڑے ہارا کاری
جاہر دا قبضا کُرسی، تے چلدی قلم جبر دی

جو میں ظلم ڈکیتی دیکھا، ربا لکھ لکھ توبہ
بندے تیرے ڈرے نہیں، میں تے ڈر ڈر مردی

روزی وچ فراخی تنگی، لیکھاں لکھیاں وڈاں
مُجھکھا ڈھڈتے بھر جاتا اے، مُجھکھی اکھ نہ بھردی

چنگا کر لے دامن بھر لے، وجدا کوچ نقارا
عمل کھرے دی فصل اگا لے، کھاڑے رڑے نہ چردی

جس من رچیا مولا میرا، کتب کتب جاوَن من تھیں
سُدھو سُدھ اے خوفِ الہی، بحث نہ دین فقر دی

میں جانت ہاں سبھ کلنتناں، مونیکا کیہ جانے
جے میں بولی ڈُب ڈُب مرسن، پر میں رب توں ڈردی

نا انسانی دی نس ماراں رشوت مار مُکواواں
ظلمی دے کڈھ دیاں کڑا کے ہیٹ جے ہوواں مردی

جہڑے تکیہ رب تے رکھدے، دین دُنی دے ویش
 لو بھ لئی جس بھیس وٹا اوہ کلہدا درویش

بے غرضی دی یاری رنجیدی غرضاں کرن خوار
 غرضاں نے سو ڈھنگ رچائے بولی دھرم نہ دیش

کوڑ حیاتی دیدن پٹی، ہر دم دیوے آس
 سگی سنگ حیاتی بھلیا نہ کوئی پت شدیش

بُبلہ پانی اُتے رہی رکتا چھ اسوار
دُنیا لئی جو تن من ہارے لیکھ دے نا اندیش

رہک نُقطے دا سفر اے یارو، اِس جیون دی کھیڈ
نہ ہونے توں ہونا ایں نہ ہونا ہون ہمیش

چار دناں دا میلا بچتا نہ پا تیرتے میر
پچھے چھڈ کے رُ جاتا ایں یار قبیلے خویش

سدھے راہ تے رُیا جہزا، ورلے اوہدے سنگ
موڑاں تے جو مُڑدا جاوے اوہدے یار سمیش

کیتی دی سبھ معافی منگدے نہ کیتی دی منگ
جد لگ سوہنا راضی ناہیں کھڑا خیر اندیش

وانڈھے آیوں وانڈھو ساجد نہ پا ڈھیر کھلار
رُکریں اُس جیون سندی جہزا، جین ہمیش

جو کھل جوگا، چیون، ملیا
زہر، پیلا، پیون، ملیا

پار، محبت، بھدے، بھدے
وار، جگر، تے، تھیون، ملیا

ڈکھ، ڈوبے، دے، آپے، جاتے
پھٹ، اپنا، نہ، سیون، ملیا

غیراں، ٹوں، تے، موڑھے، وتے
اپنا، آپ، نہ، چیون، ملیا

آگھ، نہ، مور، اے، اوہدا، ساجد
راہواں، وچ، کھڑپون، ملیا

شکار

2007ء

آگھ نہ مور: آگھ

لُٹ لُو

گھر توں پے گئے راکھے گھر دے، جلدی جلدی لُٹ لُو
لُٹن والیاں عزت پائی تئیں وی لُٹ کے پھٹ لُو

قائد تے اقبال قبر وچ، رو رو گریہ کردے
اسیں آں جُرمی تئیں عدالت، پنجر ساڈے پُٹ لُو

ہمت ساگ تے عزتیاں لُٹیاں، غیراں ظلم کماے
ہُن تے سارے اپنے آیتھے، ہُن تے سودا کھٹ لُو

داری وارو آ کے لیڈر، سمجھتاں پئے، مٹاندے
سزَن جدوں فریڈے کاہنوں پھڑ ”زیباں“ ٹوں جٹ لئو

لٹ دے ڈالر، بینک پلاٹ تے مڑ سرکاری یونٹ
سبھو کجھ ڈکاریا جاوے، غیرت دا ہن گھٹ لئو

بے بے وکتی رہ گئی باقی، ہور تے سبھ کجھ سکیا
اقتساب نہ کرن فرشتے چوراں ٹوں ہن بٹ لئو

چند ہزار دے لگ بھگ شکرے، باقی سبھ چیزیاں
مارے، فیل اباہیلاں نے کھیہ سر، چیزیاں مٹ لئو

باہا کار مچی اے لٹ دی، مگر جھاں ماس مٹکائے
ساجد ایہ کجھ دیکھ نہیں سکدا، بھاویں رقمہ کٹ لئو

لوں لوں میرا سُویاں وِغیاں پھٹڑ پوٹے اَنے
ساوے گھاء رَجر دے میرے ہوکے اگ دے لنبے

جُوہ یار دی چوگا بھدے، ویلے سمتاں بھٹے
سُرت سنبھالن جوگے ناہیں، پکھو پھانڈے جھنبے

رُے زانا واہ توں اگے قوم نہ میری ہلے
مُکل محمد ڈٹے کھلوتے پنچ سو کے وی کھنبے

مال روڈ تے قابض منگتے پر، نعرے تے دیکھو
جھنڈے آکھن گڈ کے چھڑنے دی اُتے مہے

بچر دھرتی تاں پھل چاوے، مڑھکے نال رنواہے
دوہرے تہرے ایسے ساگے، گوڈی کہیاں رنہے

بہیرے موتی، عطر فلیاں تیج رب دی بندے
بے جس جیکر ہووے کوئی میٹی موتی پھنبے

بے عملی بد عملی کولوں چنگا عمل کہاوے
عملاں تے بھرواسا کاہدا ساجد تھر تھر کنبے

پنچ سو کے وی کنبے 500K والا بجلی دا بہت وڈا پول

لاہور

اکتوبر 1998

اوه یاد وی کیڈ سُہانی ایں
من مکے روپ جوانی ایں

میں چند دا سَخفا پیش کراں
ایہ رِکھی چرج نشانی ایں

کر وعدا سُفنے نہ آنا
ایہ ریت تے بہت پُرانی ایں

کد ہشکوے تیرے مکھنے میں
اساں اپنی کتھا سناتی ایں

میں ہوراں توں کیہ جانچاں گا
جد اپنی ذات آنجانی ایں

میں آج توں روز بھلانا واں
کل میرا درد کھاتی ایں

ہتھ ظالم دے نہیں رُکدے، پر
حد صبر دی اساں مُکائی ایں

رہن تیل دے بچی جیوں سڑدی
پئی ڈھکھدی چند نمائی ایں

توں لگے گھاء لکا ساجد
ٹوہ لوکاں ڈھیر لگانی ایں

واہ ورو لے خطرا بندے، چڑھدے اُج آسماناں
جھکھ ورو لے جُھلن ہارے، کر لو سچھ کسماناں

بھونٹل کے میں بجاں توں وی دیکھاں وانگ اتجاناں
گلیں باتیں صدقے واری نیفے وچ کرپاناں

اودھاتے ایہ ہسن کھیڈن، لاوے تے بھل جاوے
میں ڈوئی دی طلب نہ رکھدا، لا کے کیہ پچھتاناں

جوبن جوش جوانی ڈھٹھے، مٹنا مٹنے آیا
پچھاں صاف کرائی جاناں، سر توں پیا وسماناں

میں انصاف نظام وطن دا، میتھوں موم وی سگے
تکڑے توں میں سر سر کرناں، ماڑے اکھ دکھاناں

جنگل دا بَبر اے جھوٹھا، شوہرے سَہم چلاون
 سچ دے مَونہ جد پانی پاناں، پچھی کھل اُمتاں

سَہلے رب درود نئی تے سبھ مخلوق وی جَپدی
 پیار دی سانجھ بنا کے رب نے بخشیا حُسن جماناں

میں وی واہ واہ کردا جاواں پیا جاواں تاڑی
 آپ تے مینوں سمجھ نہ آوے ہوراں تُوں سمجھاناں

جُواء جوک پئی رت پہوے، کل تُوں کون اڈیکے
 بنکے تے آج ہر اک کھیڈے، کھیڈ وڈے سلطاناں

وقت ٹپاؤ، ہر تھلا بیٹھے، صدیاں بدلن بھاریں
 رب ای بدلے قوم دی حالت، ڈھسھی وچ کھتاناں

کھاندی جاوے واڑ فصل تُوں آکھن بے بے
 وا پچھی گئی اے عقل نمائی، ساجد ہوش بھلاناں

تیں تھیں پیار
ہے دلدار

بُھلے کون
قول قرار

اٹھری لوڑ
پرکھے یار

دل نہ چھڈ
جاسیں ہار

حرص دے روگ
کرن خوار

سوہنا روپ
اصل شگھار

بھیڑے سنگ

لاہن نہ پار

ہمت،
رجین گزار

بجج منگ
دیکھ اُدھار

بدی چند
تیاگ ستوار

نیت بیڑے
صاف پار

بکھتے جانڈے
نہن مار

آویں ساجد
نہرت یار

﴿﴾

پڑ سے دی کوڑ سمیّا، حَرفاں طاقت ناہیں
 نین کٹاری کرَموں کُنیا، تَرَفاں طاقت ناہیں

ناٹویں دے نین لوک دیوانے، لاج شرم نہ کائی
 اُچ اُٹھائی، پالن دی، کم طرفاں طاقت ناہیں

سَرفے کر کر مال بچاون، جوڑن پچھلیاں داتے
 میت منگے تے جان دی حاضر، سَرفاں طاقت ناہیں

اقصی توں مؤنہ حرم توں کیتا جاری وچ نمازے
حکم خدا بن رقبہ ٹھہرن طرفاں طاقت ناہیں

ظلم فراڈ نظام ملک دا جھکھ ننگ موت منادی
لاہواں شاموں پہلے امیدیاں لڑفاں طاقت ناہیں

نیلا تھو تھا جٹا کھینے تن زخا مسکائیے
راجر حشر دی تپش گھٹاون برفاں طاقت ناہیں

کوڑ کرپشن حاوی ساجد سچ نے بنویں پائی
سچ شریف دا ویروا کر کے جھڑفاں طاقت ناہیں

لاہور

جولائی 1999

ڈکھ مصیبت، مینش جھٹی، لٹ ٹوں ڈکدے ڈکدے
کسے نہ ادہدی قدر پچھانی، تھک گیا تھکدے تھکدے

بین نوں پر، راگ پڑانا، مجمع مغزوں خالی
بھ دے تے کڑتے لہ گئے، پل وچ تھکدے تھکدے

آکھن ٹوں ہر حاکم آکھے، ستھری ٹیم بناساں
سکویں چور، ہمیش ایواناں، وڑے دھکدے دھکدے

دین دھرم تے غیرت دیکھن، بڑکی بڑکی بھدے
 وطنی میرے، مڑنگ چلے نیں، وعدے پھلکدے پھلکدے

نہوں نچوڑ سمندر بھروے، پی پی رجبے ناہیں
 رت دے رسیا، پیٹے وڈے، مڑ مڑ لکدے لکدے

وچلا طبقا، تھلے وڑیا، تھلے والا گھرتھے
 کچھ وچ ماریا کچھا کھتھے، پڑدا ڈھلکدے ڈھلکدے

دھوبی پڑا جد وی لکسی، گوڑھے دا رنگ جاسی
 پھگتا بے کل بے رنگی تے، آکسی آکدے آکدے

نہ ایں تھندے ہوٹھ نیں تیرے، نہ ای رت غداراں
 تینوں کون معزز متدا، بس کر بکدے بکدے

چور ٹوں قُطب بناون مل کے، حق انصاف دے راکھے
 مُنصف دا کچھ پچھن ساجد، لوکی بھلکدے بھلکدے

بھل

تائی ٹوں میں دیا میں ماسی ول گئی ساں
 ماں ٹوں میں آکھیا کہ اودھر کدھر دئی ساں

ماں تے سیاتی سی پر تائی وڈھ کھانی سی
 میں کاہنوں دسدی میں کوٹھے ٹپ رہی ساں

لٹھی جاواں باجرے دے ٹانڈے میں سنوار کے
 چاچی ٹوں میں دیا کہ سرہیوں چ گئی ساں

چاچی مونہ تکیا کہ بھادروں چ سرہیوں
 کیویں میں ولئی ہوئی اکتھے ڈلہ پئی ساں

میں کد بھلی ساں، میں پتو پئی آکھیا
 من وچ جڑی پھلی، میں اودھے جسی ساں

متھے تے تریلیاں تے ساہ میرے اکھڑے
چوری چوری چھپدی جو چاننے چ بی ساں

چنتی نہیں سی پُکا میں سر اُتے رکھیا
چنتی لئی میں سوچدی کہ کیدھے نال کھہنی ساں

ایویں بھل جاوئا تے دل چ لکاوئاں
ایہ تے ریت عاشقاں دی، ایس گلی نئی ساں

جدوں دا میں تک بیٹھی سٹھی اکھ سٹفنا
اکھیاں دی ٹھنڈ لئی گھول گھولئی ساں

اوہ سی شوہدا سٹکدا تے لب وی نہ ہلدے
رنگ فق ہويا اوہدا، میں چپ تھئی ساں

لائی اے جو بھل کے میں اوہ کوں نبھے گی
ساجد ہن دُو گھیاں، سوچاں وچ پئی ساں

پئے درد وُتدائے ساکال دے، ڈکھ غیراں لئی وی جردا رہیا
 کجھ فرق نہ آپنے غیراں دا، خُش رہن جے مطلب بھردا رہیا

اج آپا دھاپی زوراں تے، ماں پُت دی بھال وی چھڈ گئی اے
 اوہ فیر وی کٹ کٹ پیٹ اپنا، جٹاں دے کھیسے بھردا رہیا

پئے ہس ہس بلدے جھک جھک کے، فیر اکھاں دھردے متھتے تے
 سبھ یار نیں آہیاں غرضاں دے، اوہ یار توں اُچا کردا رہیا

ہر ڈھب دے پڑ وچ لہ ڈٹھا، میں سکنکے کھیڈے رنگ رنگ دے
 کئی تارو ڈبڈے دیکھے نیں پر، ڈب ڈب کے میں تردا رہیا

اوتھے ہر اک میٹھوں وڈا سی پر وڈ نہھائے نکے نے
اوه کنڈے سُنن راہواں تے، ہتھ پیراں بیٹھ میں دھردا رہیا

اج اوه ہیشیار سدا نڈا اے، جمدی رجبھ ولاٹویں کھانڈی اے
جس بھرم بھروسے نہ چھڈے، اوه بازی جت کے ہردا رہیا

ہنڈا دی ڈیک توں چنگلی اے، ایہ چیں چیں میری سائیکل دی
اک شور شرابا رشوت دا، اک رولا میرا پردا رہیا

اسیں مہر ہتر دے مارے آل تے موہرے مہراں پئے کر دے
سبھ مرن توں ڈر ڈر مردے نیں، میں مرنے اوہرے مردا رہیا

ہتھ کنبن کاسا خالی اے، اوس فیض لٹائے غیراں تے
پر میں در در تے نہیں پھریا، بس رکو در دا بردا رہیا

ایہ حکمت عقل دلیلاں نیں، پر ساجد سوچدا کہڑا اے
رہک برفاں ساژن گھاہ ساوے، رہک دیوا بل بل ٹھردا رہیا

مار مار کے میں ٹک چلیاں، مردا نہیں مردود
 مونہ مارن توں موڑی جاواں، ٹپ نہ جائے حدود

چنگیاں دی چنگیائی بولے، سبھے آدم زاد
 ہندو مسلم رسکھ عیسائی، پارسی بڈھ یہود

روٹی ناہیں میٹی بھری، مہکھے نیں جو پیٹ
 حاکم سبھ سبھ لٹ کے وڈوڈے، مہکھے دے بمب بود

برکتِ برتر دی من وچ پھیل، اٹھ طیبہ دل بھیج
شلا نظر کرم دی ہوئے، چچا رہواں درود

تس کھیتی ساون پٹی، پینگھاں پین آسمان
مستی وچ فضاواں آئیاں، چھڑ گئے رقص سرود

مڑ مڑ شیشے اگے جاوے، ساجد توں کیہ بھل
ایہ بھانڈا تے بھجن ہارا، پھلے وانگ وجود

شکارو

دسمبر 1999

لکھاں کولوں چنگے ساں، پر اوہنے چھج وچ چھنڈیا رانج
لکھ وی ساہتھیں نیڑے ڈگے، اسیں تے اڈ گئے داء وانگوں

دیوا بال ہوا دا رُخ نہ پچھ، بچھن والے تے ساہ نال بچھ جانڈے
جیکر نظرچ عکھ محبوب ہووے، ڈھنگ بچھن تے بن دے بچھ جانڈے

بھائیڑ نارچ، دار تے پھل کھڑدے، گھٹ موت دا میت وصال دیوے
گلی اکھ تے عقل عذاب ٹلیا، نہیں تے سوچ سراب چ رُجھ جانڈے

میرے عمل وکھالا تے زیت ڈولے، بیڑی فیروچ بھنور دے ڈولدی نہیں
گڈڑ عسیاں میریاں پائے تھاں تھاں، جھلے کرم دے جھکڑ تے بچھ جانڈے

لنگھاں اکھ دی دکھ تے پڑاں راہیں، پیٹھی جاں نہ انکاں میں نال کِلی
جھنّاں بھلنے تاء تندور اُندر، سنگ میدیاں چھان وی گجھ جائدے

جھمکی اوکڑاں 'نہ' وچ 'ہاں' ہو جاں، چمچتی مار کے یار دے رنگ رنگاں
جہڑے لگیاں تولدے تولے تے، گڈی عشق دی سدا اوہ کجھ جائدے

سُورج سائیں نے ساجدا گود مچکيا، پیا ساڑ کے رنگ سنواردا اے
بہتا چانغا کر بہنیر دیوے، جگنو یار سانوں ماری بھجھ جائدے

لاہور

9 جنوری 1999

شر شیطان توں بچدے بچدے لنگھ سمندر آیا
سگوس شر نے ہسدے ہویاں جی آیاں فرمایا

پیارے بچے کے لئے
 ایک نیا رنگ
 بنانا ہے جس سے
 وہ خوش ہو سکے
 اور ہر لمحہ
 اس کا نام یاد رکھے
 کہ وہ کون سا رنگ
 ہے جس سے وہ
 خوش ہو سکے

پیارے بچے کے لئے
 ایک نیا رنگ
 بنانا ہے جس سے
 وہ خوش ہو سکے

پیارے بچے کے لئے
 ایک نیا رنگ
 بنانا ہے جس سے
 وہ خوش ہو سکے

پیارے بچے کے لئے
 ایک نیا رنگ
 بنانا ہے جس سے
 وہ خوش ہو سکے

ہتھ پھرنے دے ڈھیراں بیچ
نہ رکھیں رینا بے ونگ

تپے زلف تے بھلتے ہوش
آکھے کون ایہ ہے بے ڈنگ
میں لویا، پارس اے ریت
رہساں میں ہن سدا بے زنگ

آپ چناں توں سمجھ نہ سار
کنڈے ساجد توں بے ڈھنگ

لاہور

جول 1999

وطنی آج سکھلا ہویا، رحمت توں کتر اوے
ویلا کنڈ ہن کیتی جائدا، کون اوہنوں پلٹاوے

قوم دا مخلص رہبر وڈا، ہر اک قائد سداوے
غرضال دا اوہ پیر پجاری، جھوٹھے رنگ جماوے

پک کرپشن کر کے ڈوجا پیا مُکان تے کھاوے
چھولیاں دی راکھی اے کھوتا، کھاوے ڈڑکی لاوے

جوڑ توڑتے ہر اک بیٹھا کرسی کینچ بچاوے
وطن دا عاشق بھاء نہ چھچھے، جاوے ایس کنٹاوے

ہر اک جرسی، لو بھی، کھڑا، ایسناں ٹوں سمجھاوے
ہستی ٹوں جو نیستی کردا، چین ہمیشگی پاوے

ہڑے قرضے، کر گل کھادا، کون اوہ ڈھڈ چراوے
جد تک گتتا کھوہ دے اندر پائی پاک نہ آوے

سوچ نویں ربلرل دا رولا، کال ہن چال بھلاوے
اکھاں میٹ کبوتر بیٹھا، رلیوں خیر مناوے

کھل مولا ہک مردِ کامل، دے حکمت دی کنجی
ہر اوکڑ چوں قوم ٹوں، ساجد جہڑا پار لگاوے

لاہور

جولائی 1999

تمھے لائدا ہندا جائدا، ہر ہنجواں دے رہتی جائدا
آپے آپ توں دھوکھا دے کے جگ تے نائک کیتی جائدا

من مرا رنگ پھلے ہوئے رُوح توں بُت بیگانا لگدا
سول دی سوئی دکھ دے دھاگے، کھل دی کفنی سیتی جائدا

لکھاں دے مجمع وچ کلا، لب ہلدے پر ہویا گونگا
اندر دے پھٹ پھرے لکو کے، بول باہر دے ہیتی جائدا

غرضاً دی پوجا نہ چھڑی، مذہب دھرم عقیدے بدلے
رام دا نہ اوہ رب دا بندا، مندر کدے سیتی جائدا

ہمت نہ ہتھ ملانا چاہوے، پر اوہ کوڑھ توں کجنگ لگاوے
پچھلی پڑھیاں گھڑا ہوئیاں، ساجد نویاں بنیتی جائدا

سانجھ

ہر اک ٹوں اکھاں تے بٹھاؤ، مطلب پنا خلوص جتاؤ
متنا وی جے بولے کوئی فیروی ہس کے ہتھ ودھاؤ

بیڑی دا ایہ پوراے، ساجد سارے بل کے خیراں منگو
پتن تے چُج وکھ ہو جانا، یاد رہوے اوہ سانجھ بناؤ

شاکو

اکتوبر 2004ء

ایہہ ہٹھیاں گلاں پیار دیاں
 سبھ مہراں دل دلدار دیاں

میں اُنج تے کم دی چیز بڑی
 پر سچاں بن رِکس کار دی آں

میں صدق صفا دا پاندھی آں
 میں سچ دی بیڑی تار دیاں

توں ہتھواں راہیں ہس تے سہی
میں چندڑی تیتھوں وار دیاں

ٹنگ دیوے سولی تاگھیاں دی
اُچ صفال میرے یار دیاں

ہن رجت دی خاہش چھڈ دتی
اوہ لذتاں پائیاں ہار دیاں

غم راجرہ وچھوڑے مار لیا
ہن لوڑاں نیں غم خار دیاں

ہن وصل اُمید گلاب کھڑے
ایہ سدھراں ہن مزار دیاں

میں پیار دا زلی ساجد آں
میں نفرت جڑ توں مار دیاں

ایمان

ہلک بندا تھلکیا پہاڑ توں تے شہنی لٹک گیا
تھلے ڈوٹھکھی کھائی تک کے ہور وی ٹھنک گیا

اوپنے صدا لگائی آس تھیں ہے کوئی لوئے بچا
تے آئی واج ایہ غیب چوں میں آل تیرا خدا

میں تینوں بچاساں کرم تھیں پکا رکھ ایمان
ہتھ ڈاہنی توں ہن چھڈ دے، من میرا فرمان

کچھی لے کے، اوس نے کیتی ایہ فریاد
میری بانہ توں جو پھڑے، ہے کوئی آدم زاد

ثابت قدمی

ڈھاء لائی اے شوہ دریا بنے کنڈھے ریت دے رُڑھدے
رُڑھدے بندے بن بن رُڑھدے پر اوہ مٹول نہ مڑدے

پتھر بن جا اوہدی راہ دا ہر ٹھوکر توں بھاری
ثابت قدمی شرط وصل دی کچھ ٹٹ کے نہیں جڑدے

چوکیدار وجاون طبلے، لڈیاں پاون چور
دیس مرے دا کیہ پٹھدے او چوراں توں پنے مور

آپنے گھر توں سٹھ لاون وچ رہ گیا پچھے کون
ہر اک کہنی تاڑ ج بیٹھا، کون مچاوے شور

کوئی تے کر کے وعدے آونداتے کوئی ہیر تے پھیر
بھتا توں اگے لا پھردے جیوں بیلے وچ ڈھور

اجڑ بن آوارا گتے پیندے نیں جیوں شیر
آڈر باہر ملک دے دُشمن لاندے ریل کے زور

ساجد لکھن ویچن والے، آج پھردے نیں ڈھیر
جاناں وار بنا گئے جڑے، اوہ لوکی سن ہور

شاکر

2000ء

زردوش

پنج ست نیں خود کُشیاں ہر دن، جو اخبار چ پڑھناواں
 بے دتیاں زردوشاں دا لو، ہر تقدیر دے مڑھناواں

عشق محبت غزل قصیدے، ایچھے کھڑا لکھ سکداے
 مکیاں توں میں دیکھ کے مکدا، ہر ساہ سولی چڑھناواں

﴿﴾

ہر اک دی نیکی لوٹائی پر، بدیاں لوٹانا بھل گئے آں
بھادیں تول برابر کردے، مٹی دے بھاء تُل گئے آں

ساڈی چاہ دا کیہ پچھدے او، ہتھ چھٹکاؤ گیت سنو
مطلب لئی مطلوب بنا کے گھلے، ملدے کھل گئے آں

ستراں آندر پئے شرماندے، جھکدے ساں موندہ کھولن تول
لاہ کے بڑقع، چادر، چٹی کھلے، کھلے کھل گئے آں

لوک محبتیں پاندے لاہندے، اسان بنایا طوق گلے دا
اوبھی مالا جتدے جتدے، وک آئی دے تُل گئے آں

نکاتے کدی وڈا دے، کدی کدی اوہ مٹ وی جاوے
تشنہ آس دے سائے کچھے، ساجد رلدے رُل گئے آں

پی سی

جس دی ہارڈ ڈسک آج وڈی، اوہدا علم ودھیرا
نیٹ ورکنگ راہیں ہور ودھاوے، علم توں عقل بھیرا

رب دی رسی پھڑ کے ناتا، مین فریم نال جوڑیں
لا محدود توں، وسعتاں پاسی، ساجد پی سی تیرا

گوری

ہتھ لایاں اوہ میلی ہووے گوری سوہنی رُج کے
برقاں دے وِج شپ شپ کردی کم کردی بھج بھج کے

نیلے نین سنہری زلفاں چہرا شکل کتابی
تیکھیاں پکاں گلہ گلابی پیلو ہوٹھ عنابی

سوڑا دین کُشادا متھا تک نکھارے نقشا
گردن کونج تے قد سرو دا مورت رب دی بخشا

اکھاں نال اوہ گلاں کردی، کھلتے ہاے ہندی
آندے جاندے پردیسی دا، بدو بدی من کھندی

جے مشرق وچ پیدا ہوئدی، عاشق عیش عیش کردے
اکھ دی دکھ تے مر مر جاندے، پیراں، بیٹھ جتھ دھردے

سونا پاندی ددھیں نہاندی، پھلاں دے نال ٹندی
سکھیاں دے جھرمٹ وچ سجدی ہوش بھوراں دی جھلدی

کنگھی تے بہک، شیشا پھڑدی، بہک مسکان لگاندی
پیا دے گھر پرتن ویلے، انگ انگ سکھی سجاندی

بال کھڈاندی متھا چڑی، راہ بالاں دی سکدی
رہتے ناتے مان ودھاندے، چس متا دی چکھدی

چچھ چچھ رُردی منگھ کے کھاندی، گل گل تے شرباندی
بے بے دیکھ کے راضی ہوئدی، صدقے واری جاندی

قسمت ماڑی وختاں ماری، جی وچ امریکا
ہر سر جتھے بچولے آندر، اٹلی کیہ افریقا

رُوپِ جوانی توں بیگانی، جیون جتن بچ ماری
کھیڈ برابر تن دی کھیڈے، من دی بازی ہاری

کوڑے دے کنٹینر کچھے سڑک توں برف ہٹاوے
بس ٹرک ٹریناں کیہ شے، راکٹ جہاز چلاوے

رستے بٹھ کے ادھ آسمانے، لٹکی مُول نہ ڈردی
شیشے صاف کرے تے، کدھرے، رنگ، مرمت کردی

کمپیوٹر تے حاوی ہوئی سبھ علماں وچ اگے
ہولی بھاری کچھی جانڈی، ہر کم خزا لگے

بھڑا کم ایہ نار نہیں کردی، بندے کردے جھڑا
فطرت دے بندھن کیہ چھڈے، چھڈ گئی آنگن ویڑھا

ہر کم چھیتی چھیتی کردی، صبر اڈیک نہ جانے
سٹم دی تیزی دی ماری، رنگ رنگ بے نیانے

پیار کرے تے بھگتے اکثر، کئی بال بکھیڑے
چُسکی لا کے رُردے ماہو، جھیڑے کون نیڑے

ایہ سرمائے دی مٹڈی اے، مال مشقت وکدے
 ننگے وڈے سارے بل کے، ڈالر گڈی دھکدے

رنگ نسل ہر بولی آیتھے، پر رِسٹم ہے رِکو
 مالک دی اچھیا تے وُگو، چنگے نل تے وِکو

حسب نسب نہ چنگا مَندا، فرق نہ بڈھی بندا
 بھاویں جہڑا دھون کڈھاوے، ڈوبے دے گل پھندا

وُکھری اوہدی فزیالوجی، وکھرے کئی جھیلے
 فیروئی رُو رعایت نہ منگدی، اوکھے سوکھے ویلے

بندے کولوں حق اُجرت دا، ڈیڈھ گنا اوہ رکھدی
 آج ناہیں تے کل بولے گی، کد تک چُپ رہ سکدی

رہک کماوے تے سَت کھاوَن خُوشحالی رِکج آوے
 وطنی جیکر راز ایہ پاوَن، دُنیا دنگ رہ جاوے

گلاں نال نہ گڈی چلدی، منگے گیس عمل دی
 رہک دا زور لگائیے تاں ای دُبدی ناؤ سنبھل دی

رحمت دے وچ عار نہ سجھاں، آج ویلا اے کم دا
چم فانی کم زندا رہندا، سرفا کاہنوں چم دا

تبدیلی دا ویلا مولا، اوتھے وی ہن آوے
آپنے کلچر آندر رہ کے ہر اک کم تے جاوے

حرکت پاروں برکت ہوسی، ہتھاں وچ ہتھ پاؤ
بندے بڈھیاں سارے بل کے سوہنا دیس سجاؤ

جتے ہتھ جد شامل ہوسن، ساجد برکت ودھسی
ہر پاسے ہریالی ہوسی، جھکھ غریبی لدی

شکاگو

جنوری 2000

گیس: پڑول

قطعہ

پرکھن والے پرکھ کرن گے، کیہ اے ساڈی شاعری
رہک موتی رحمت دے لہجے، رہک لفظاں دی ساحری

جد تک ساجد بہر نہ ساڑیے، چانن رکتھوں آوے
کئی واری گل آکھی مخفی، شکل بنا کے ظاہری

شکاگو

2004ء

اکھاں جد کھلیاں تے کھلیاں ای رہ گئیاں
پیراں رنج بھلیاں کہ بھلیاں ای رہ گئیاں

میراں جو چُنیاں اوہ پھر پارس بنیاں
ہیراں وی نیں نہیں تے بے ملیاں ای رہ گئیاں

زلفاں جو کھلیاں کچھ چانن تے پاون توں
جن دے مکھ تے اوہ ڈھلیاں ای رہ گئیاں

اُنکلی جو لگیاں اوہ جنگل نیلے لٹھیاں
نہیں تے اوہ راہواں وچ ڈلیاں ای رہ گئیاں

ساجد اوہ سجدے جو کرے مت توں رام
بھوک پیاں فصللاں نیں پھلیاں ای رہ گئیاں

اج انھیری فر زوراں تے، آہن ماڑے دے دہی
 تِلا تِلا اڈدا دیکھن، چُنیا سی جو، پکاں نال

مونجھ

ٹر گیا ماہی وٹس ہو کیاں دے پا کے
 سنک کے کُرنگ ہوئی، دیکھے کدی آ کے
 دیکھاں ڈالر، ریال
 اٹھدے من وچ اُبال
 گیا رمت پردیس، تا نکھاں مونجھ ویاں لا کے
 کیتے قول، نبھاویں
 سانوں بھل تے نہ جاویں
 ہک خط تے گھلاوے، ہن دُور سا تھیں جا کے
 مینوں بنیڈ نہ آوے
 دل دُب دُب جاوے
 توں گوری گل پائی ہج کارڈ دا بنا کے

میرا دردی نہ کوئی
 سنے ڈکھڑے نہ کوئی
 اکھ ہر اک رکھے و تھ تیتھوں ہن پا کے
 رنگ گھندا جاوے
 سیکت ودھدی جاوے
 کھیہ پئی اے سنگھاراں، بیٹھی اتھرو مکا کے
 کلی کونج گولاوے
 تیکوں ترس نہ آوے
 بھٹھ پین جڈائیاں رہویں و طٹاں تے آ کے
 چند گھول گھماواں
 پئی صدقے میں جاواں
 ڈکھ ڈوریاں دے ماڑے آکھاں بول سٹا کے
 کرے رب منظوری
 مٹ جائے ہن ڈوری
 منگاں ساجد دعائیں، ہتھ دوویں میں اٹھا کے

کانڈو

اٹھ دس دا اک بوونگ بھیرا، جھے ست دا بیڈ کافی
 ہاتھ تے بس تن تن دا بہتا، کچن توں مگنے مانی

چلتا تے فٹ بوونگ چ کرساں، تئیاں کھان پروہنے
 کانڈو تے کوئی لبھو چنگا، قرض چکا ساں صانی

دیس آپے دے کچے کوٹھے ایس کانڈو توں چنگے
 پر، اوتھے دی ہیرا پھیری، ظلم تے ناانصافی

وتنڈیا گیا وجود نماتا سچھ ایچھے سچھ اوتھے
 لبھدے پھردے لڈو پنیاں، بلدی ایچھے ثانی

جگ تے جنت کمن امریکا، ایچھے ای تک جائے
 کھیہ کھائے شرمائے کاہنوں، ساجد اللہ شانی

شکاگو

اکتوبر 2001ء

• اٹھ دس: کرے دا ساڑھ بوونگ (Living)۔ ڈرائنگ روم، بیچک، کانڈو، مکان دی کب تم۔

گتا ساہنے بھہنیاں لیندا، بنڈا پڑھے دُعاواں
 کون بھلے ٹوں دے جا کے، اوہنوں مارے، وٹا

گیت

آ میرے دل جانی آ
 سُدھراں بھری جوانی آ
 آئی رُت مستانی آ
 گل میرے وچ گانی پا
 آ میرے دل جانی آ

نیناں نال بلائیے نین
 جک دے ویلے تھے رہن
 مَن دا من تھیں پیچ لڑا
 آ میرے دل جانی آ
 سُدھراں بھری جوانی آ

عشق تہرے وِج ہوئے جھٹلے
 رہتا نہیں سُن اسان اکلے
 کُن وِج مندراں پا کے آ
 آ میرے دل جانی آ
 سُدھراں بھری جوانی آ

لوکاں بھانے پیار تماشا
 سانوں تیری ہر دم آشا
 آ یارا ہُن گیت سنا
 آ میرے دل جانی آ
 سُدھراں بھری جوانی آ

آئی بچاں فیر بہار
 چار دناں دی رت شمار
 یار میرے دا رُوپ کھرا
 آ میرے دل جانی آ
 سُدھراں بھری جوانی آ

تک تک تینوں نین نہ رجدے
 سٹ کھادے بن ساز نہ وجدے
 میرے من دے تار پہلا
 آ میرے دل جانی آ
 سدھراں بھری جوانی آ

دُوری دُکھ مجبوری بچتا
 ملتا ہوگ ضروری بچتا
 بترا سینے نال لگا
 آ میرے دل جانی آ
 سدھراں بھری جوانی آ

لاہور

جن 1999

کھوٹے اوتھے اِنج چل گئے سن، جدوں میں اصلی و تا
سارے شہر ج پے گیا زولا، ویکھو جعلی سکا

نُورِاں

کیڈے پھڈے تے پاڑے
پے ساڈے پچھواڑے

رنگ نُورِاں دا سلونا
دل رینیوں اکھاڑے

بھولی اَلترِ جِوانی
ترِھی دیرِھی جِویں واڑے

دُھلاں ہر پاسے پیاں
مارے نیماں دے دُگاڑے

مُنڈے، چوک مل بندے
پچے، کالے تے سگھاڑے

ہجڑا نکلے، رڑھ جاوے
ہاڑے پاوندے نیں ماڑے

ادہا صبح نظارا
ہر بہرے ٹوں ساڑے

ساجد ہوش اُڈائے
نورال خواب لتاڑے

سائیں

دُور، آبادی توں رہندا اوہ، رحمت سائیں سداوندا
مٹتا اوہدا پیشا ناہیں پر، آج ممکن جاوندا

ہتھ کسے دا ویلھا ناہیں، در در صدا لگاوندا
خالی کاسا خالی رہ گیا، کوئی وی خیر نہ پاوندا

شاماں پیاں آساں کتیاں، جھکتھا ڈھڈ کڑلاوندا
ہک ویلے دا ”نور“ ہوندا، نگر نگر نہ گاہوندا

جھکھ دا روگ اولّا ڈاڈھا، ہمتاں سبھ مکاوندا
پیر ٹھنبرے، تے لتاں کتیاں مر مر قدم اٹھاوندا

ہتھی آوے، چکر آون، ڈھڈ ڈڈولاں کھاوندا
خالی معدے، پائی شوہدا گڑ گڑ شور مچاوندا

ہکو کوہ سی پندھ جھکی دا، آج ایہ مک نہ آوتدا
چارے طاق بلے، جھکھ مارے کویں او موت بھلاوتدا

موتہ تک کھڑ بھر کے واعظ، فلسفا صبر بتاوتدا
صابر تتا نیزے تے وی شکرًا بول ستاوتدا

دو دو دن کئی وار اوہ جھکھا، پتجا آج ستاوتدا
ناہی دے ست پتر کھادے فیر وی چین نہ آوتدا

گھرے دا پانی، آخری پونجی، پی پی پیٹ اچھاوتدا
پیڑ کڑلاں، ڈھڈ وچ اٹھن ڈونگھا خیرا چھاوتدا

موت کنوں اوہ ڈردا ناہیں، پل پل مرن ڈراوتدا
پیٹ دی اگ ٹوں اوہ ای جانے جو ایہ تیش ہنڈھاوتدا

خالی پچیا، خالی تسلا صبر دا ورد کماوتدا
جھکی دے ستھرتے ڈگ پیا، لگے قبر سماوتدا

چیون دی کیہ پندھ کمانی "سائیں" فلم چلاوے
لٹھے دی چادر تے ساجد، کچے رنگ چڑھاوتدا

بول	پنجابی	بول
بول	تیرے	مٹھڑے

ڈھیر	خزانے	علم
تول	موتی	چُن

تان	سُر ملی	اُج
گھول	رس	کنناں

مست	کریندی	مٹک
کھول	دے کلیاں	مُونہ
پونجھ	دے اُتھرو	بھ
ڈوبل	نہ اپنے	تے
بھیت	توں نہ	دیویں
ڈھول	دے لوکاں	گل
مان	تے کیہ	گلاں
جھول	وچ عملاں	جے
پیار	نہ سچل	ساڈا
رول	نہ بیٹھ	پیراں
پین	دے کھوتے	گل
کول	کبھاراں	لعل
کوڑ	جَد چڑھیا	بر
گول	دا بستر	چ

نیڑے دُستیں یار
بہ جاساں دُکھ پھول

سوہنا تیرے نال
ساجد کدے نہ ڈول

شکاگو

اکتوبر، 2001

ہر اک اُچا اُڈنا چاہوے، پر اُچیلئی بہتی تے
 کشش زمیں دی مک جاندی اے جانا فیر اُتانبہ پیترا

ڈالر، دین ایمان بنا کے قوم، وطن تے ذاتاں بھلے
جان پچھان توں بے بیگانے، ویروے دن تے راتاں بھلے

جذبے سنگتاں، رنگ محبتاں، نہروے پُل وی نہیں ہن چیتے
اپنا آپ کیہ بھلے شوہرے سارے ذکر تے نعتاں بھلے

گلی میٹی دی اوہ خشبو جو ساون دا سہج سنگھار اے
گاؤن گاندی واء پُڑے دی، چیتر تے برساتاں بھلے

گڈ مارنگ توں گڈ ناٹ تک، کھڑا کرے حساب صلاتاں
رعید دساکھی پتا نہیں لگدا، شب قدراں، شب راتاں بھلے

ساجد سوکھے ہونڈے ہونڈے، اوکھے پینڈے پے گئے لوکی
کلچر، بولی، مذہب بھلے، ماں دے وچن تے بااں بھلے

کون ہاں میں ایہ ماہم ناہیں، کتھوں ٹرنا کتھے جانا
وانگ پنڈیری مچ دا بوٹا، کتھوں پٹنا کتھے لانا

خورے کتنے پاڑ ویلے، گھاٹ گھاٹ دے پانی پیتے
تن تے دو گٹھ کپڑا سجنا کتھوں، لاہنا کتھے پانا

ناں نیکی تے رب ٹوں بھلے، پاپی پیٹ دے پچھے لگے
ویلے نے نک مٹونہ بھن چھڈیا، کتھوں سنگٹا کتھے کھانا

آہنیاں کولوں پر دا کرنا، غیراں اگے رنگ جمانا
گھنڈ دے اوہ آداب توں واقف، کتھوں سٹنا کتھے چانا

لگیاں والے گاندے پھر دے، سبھ ٹوں درد سنا دے پھر دے
ساجد ٹوں تے ہوش نہ کائی کتھوں سٹنا کتھے گانا

شاکو

لکھ واری میں بناں پجاری، من دا روگ نہ جاوے
جد وی شُرٹوں موقع بلدا، شُرٹیتوں شراموے

ڈکھاں درداں مارے لوکی، چُپ وٹ بھیت لکونڈے
چال دا چاء رکھے کھڑا، ہاسا نمٹہ کھلاوے

بت نے مِترنیاں ناہیں، لوء وی گل کر بیٹھاں
جگ تے سبھ رقیب نہیں آپے، دیوا کون جلاوے

ہٹ ہٹ دیکھاں ہر چہرے ٹوں، مینوں کوئی نہ پچھے
 ہر کجی وچ دریا سجے، اپنا ہر وگاوے

ماپے جھڑکن پیار وی کرے، دشمن نہ گردانو
 وڈھے ڈیمو کھی وانگوں پر، نہ شہد بناوے

کھیڈ ثنائے بٹڈ مٹی دی، جیون بلدا دیوا
 ٹندے ساہ تے لان سلنڈر، اگ ٹوں جو بھڑکاوے

لگیاں گروں اوہنوں لبھال جس دا نہیں پر چھاواں
 پکا پکا لے ساجد کجی ٹوں گھن کھاوے

لاہور

20 اگست 1999ء

کھڑ کھڑ ہسٹیاں، جد دی کلیاں، اوہدی یاد ستاوے
ہوڑ ہنک کے بے وس ہویا، مڑ مڑ کے پئی آوے

کون وفا دے گیت مٹاندے، اک دا ساک نہ پانی
رُوح جنے وچ گھڑیاں گندا، کیتے قول، نبھاوے

ڈبے ہوياں تیلے پھڑ کے پار نہیں کوئی لگا
ساڑ کے بیڑی ٹھٹھے جہڑا، منزل نیڑے پاوے

نعت حمد دے شعر نوں، لکھدیاں چماں نوک قلم دی
من دی گل کاغذ تے لٹھے جے رب بھاگ لگاوے

کچی پکئی گل تے یارو ساجد، شعر نہ آکھے
سوچ دی سسینے ننگ خیالاں، بھٹھی لفظ پکاوے

چمڑا کھلڑ بھڑ لیندا اے، اکھاں اوہ مچکاوے
کل تک تے اوہ خود شوڈر سی، آج اوہ بھٹدا جاوے

یک رنگی بے رنگی ہونڈی، دکھ دکھ رنگ دکھاؤ
دھنک سجاؤ سارے بل کے، ہر رنگ رُوپ چڑھاوے

گا، گے، گی دے تیز بھواٹل پتے سجھ نہ پاوے
گپ دے سڀ پٹاری پھاڑن، ٹی وی بین و جاوے

لکھاں توں کیخ لکھ بناوے، راہبر راہواں جاوے
 مچکھ ٹوں ہاگر کے ہر داری، ساڈے گھر چھڈ جاوے

رہتل، ورتن، سوچ پلاننگ سچھ وی نہیں عوامی
 ریڈر نیں اوہ فیروں ساڈے، سانوں سمجھ نہ آوے

وڈا مجرم گھر وڈے دے، بن دا رات پروہنا
 دے عدالت پئی ہکاوے، تکز قول دکھاوے

کدھرے گتا دڈھ کھدے، کدھرے چھاتی مسکی
 مچکھ دی اگ تروکا منگدی کڑتے بلھ نکاوے

اکھاں اُتے اوہنوں، بٹھاواں، مچک مچک کراں سلاماں
 نعرے چھڈ کے، عمل دی سانوں راہ تے جہڑا لاوے

بچھوں دُنڈے کھوتے کھاندے، شیر تے جھلن پینے
 بدھے ہون ج دیر نہیں بہتی ساجد اکھ ستاوے

زلِ مِل سبھ سمجھاون آئیاں، بھرجائیاں ہسائیاں
لگیاں دے لگ آکھن کوڑے، آپ چنناں نہ لائیاں

لگن والیاں ٹلڈیاں ناہیں، سُفے اندر لگیاں
چھڈیا رانجھے تخت ہزارا، منڈراں کتیں پائیاں

چنناں گتوئے، ڈھونڈن چڑھیاں آساں وسایا اندر
بھاتی مار کے تک لینے آں، سانوں مرن جھدائیاں

حال بیمار دا ہر اک پچھدا پر اوہ پچھدا ناہیں
بھادیں چھم چھم وسدا ساون، سائیاں بن ترہائیاں

دانگ گنڈویاں، کٹ کٹ جیون، ٹوٹے، جگر دے کر کے
دھیاں دھن پرایا ساجد کیش ایہ رسماں پائیاں

جزا سانوں پَنگا گدا، اسیں نہ اوہنوں چَنگے لکے
گوریاں ٹوں اسیں کالے گدے کالیاں ٹوں اسی جَنگے لکے

کنک وَتے اسیں دسی بندے، آپنے آپتے فخر اے سانوں
کیونکر اپنی نسل گتوایے، کاہنوں اسیں دور گتے لکے

ساڈے گھر جمدے نیں لیڈر، کالمے خورے کیوں نہیں جمدے
پچھے رُ کے کنڈ نہیں کج دے، ودھ ودھ آکھن اگے لکے

ایل ایف او، اٹھو تجا ٹو بی مسئلے پر، بھکھ تک نہ مسئلے
دُنیا دیکھ مرخ تے چُٹی کولھو دے اسیں ڈھگے لکے

ڈگدے جاییں وچھدے جاییں، اپنا کوئی بناوے ساجد
رکے ٹوں اسیں نماںے گدے، رکے ٹوں خورے جَنگے لکے

سفری

ہو پرہیسی چھوٹاں پاوے، نرمی لوک جتاون
غلطی بھاویں جان کے کردا، پئے انجان دھیاون

بھاویں مڑ مڑ راہواں چھپے، بُرا نہ کوئی منادا
راہی ہون دے فاندے چھکے، لوکی کرم کماون

کٹ اشارے موڈھے مارے، اکھاں پھاڑ کے دیکھے
سفری اوہنوں کہہ کے ساجد، ہر گل پئے بھلاون

متدا حال جے دیکھے کوئی یا ہووے بے خرچا
حسب حال امداد کریندے، بہت پئے ودھاون

سفر صعوبت رونے رووے اپن وطن اُچیاوے
بجٹ مسافر نال نہ کر دے، سر اثبات بلادون

جو سچھ وی پردیس توں ملیا، چٹی چادر بھنیاں
پاندھی سفر نہ کھوٹا کرے، آج آون کل جاون

مولا دُنیا دیس نہ میرا، بھل چک سبھ بھلاویں
ہر نرمی تے مانی ورتیں جد سفری گھر آون

حیدرآباد
جولائی 1999

سلاں نہیں اسیں صدیاں چلے پینڈا فیروں کیا نہ
ہوشاں وچ کے خاب خریدے پر، مت نے گھنڈ چکیا نہ

اودھے لکھاں چاہوں والے، ہائیں ماتیں نہ وسدا اودہ
راگ وفا دے سارے چھیڑے پر، اودہ نیڑے ڈھکیا نہ

ہر شے اندر اودھی صورت اودھی خشبو ہر پاسے
کیہ کیہ بھیس وٹائے اودھنے پر، اودہ ساتھیں گلیا نہ

کلا پیہ کے رو لینے آں، لوکاں ساہویں ہتے آں
سارے جتن بہانے کیتے آتھ چوں پانی ٹسکیا نہ

یار دی چوکھٹ منزل ساڑی، بھاویں تھاں تھاں گتے نیں
بھونک کے رستا ڈکدے رہے نیں پر، ایہ قافلا زکیا نہ

ویلے نے اوہ چکر وتے، پھرکی وانگوں سھم گئے آں
جناں ہتس کے زہر پوایا، مڑتے گئے پر ٹھکیا نہ

دُر دُر اُتے متھا ٹیکن، فیض لوڑیندے بے فیضے
اوپدے دُر تے ریس نوا کے ساجد کدھرے جھکیا نہ

شاکر

اپریل 2001

آپنے ہون پرانے روگ
جیکر جائے ہس کے بھوگ

جر جاندا اے بنڈا پیڑ
پر پچھا نہ چھڈے لوگ

شکرے دکھ وٹا کے بھیس
چنیاں اگے پانڈے چوگ

چڑھا سویا سبھ توں مار
اوبدا کون مناوی سوگ

بندا وی حیواناں دا وانگ
لور دی جے نہ جووی جوگ

ہک فالقہ دی چڑے مار
متھا رنگ کے منگدے یوگ

رَس چڑے تے بندی کھنڈ
سزدا گنا بن کے پھوگ

ساجد اوہ بھ لیتدا راہ
منزل جس دا قبلہ ہوگ

شاکر

جول 2007

ساری عمریں منگی چھڑی اوس دُعا دا کیہ بنیا
یکطرفہ جو اسان نبھائی اوس وفا دا کیہ بنیا

سبھ توں جھولیاں بھر بھر دُتڑے پر پیراں وچ دیکھے نہ
ٹٹ گیا جس دا ٹھوٹھا خالی اوس گدا دا کیہ بنیا

رت توں شاہد اسان بنایا اپنی بے تفسیری تے
پناں قصوروں مچھلتی چھڑی اوس سزا دا کیہ بنیا

خالی کندھاں ٹوں ٹکرا کے، آپے اپنی گونج بنی
کسے وی کن تک جو نہ چُپچی اوس صدا دا کیہ بنیا

محولی چڑھیا، پتھر کھاوے، نیزے تے وی مُسکایا
بشر ٹوں جس نے کیتا اشرف، اوس ادا دا کیہ بنیا

کیتا نہ، ابلیس نے سجدہ، آکھے تیں بن دوجا نہ
عین عبادت سمجھی چڑی، اوس خطا دا کیہ بنیا

در سخیں دا جھولی خالی، خورے کتنے سال گئے
آس جمدی ہن لاه بیٹھے آل اوس عطا دا کیہ بنیا

قرض حیاتی موڑیا ساجد رب دے نال وہار بنے
جس دی خاطر جتے موئے، اوس جزا دا کیہ بنیا

شکاگو

جون 2003

اڈیک

میں تنداں کت کت رہ گئی، میں کتاں بہوں بریک
توں لگیاں دی لُج پالنیاں، نہ لاویں سوہنیا بیک

میں تانا پٹیا دل رہی، میں دل دل دلدی روز
ہن کتیا کریں قبول توں ایہ ہر دم تا نگہ اڈیک

ਰੰਗੇ ਰੰਗੀ

ਸਾਜਿਦ ਚੌਧਰੀ